

Kuidas koolitada päästekoer väsimatult töötama?

Hollandi päritolu päästekoerte koolitajad Resi Gerritsen ja Ruud Haak käisid kevadel 2007 Soomes koolitust läbi viimas. Nad on mõlemad pikaajaliste kogemustega nii tõelistelt missioonidelt näiteks maaväriinate tagajärgedel kui ka kohtunikena IPOR-i võistlustel. Oma kogemuste põhjal on nad välja arendanud meetodi otsingukoera koolitamiseks, kus kasutatakse koera instinktides seda, mis kestab kõige kauem: jahinstinkti. Traditsiooniliselt kasutatakse meil koerte premeerimiseks kas toitu või mängu palli või nutsuga. Me pole eriti tähelepanu pööranud otsingule endale, aga nende meetodi järgi õpetatakse koerad "jahtima" inimesi. Meetodi lähtepunktiks oli looduses elavate metsikute koerte tegevuse jälgimine ja analüüsimine. Analüüsimise käigus pandi tähele, et metsikud koerad on jahipidamises väsimatud. Kui esimene katse ei kanna vilja (ei saavutata toitu ja külluse tunnet), jaksavad isegi halvas toitumuses koerad jätkata jahipidamist äärmusliku väsimuseni või seni kui saak on kinni püütud ja söödud.

Reaalses töös soovitakse päästekoeralt samasugust väsimatust ja tahet otsida kadunud inimesi. Seetõttu arvasidki hollandi koolitajad, et kõige loomulikum oleks pääsekoera õpetamiseks kasutada jahinstinkti, kuigi koer tegelikult ei saa jahtida inimest ennast. Tegelik saak on harjutussituatsioonis vahetatud mänguasja vastu (sockball ehk sokipall), mille figurant viskab koerale, kui koer soovitud viisil käitub. Seda meetodit kasutades ei teki probleeme instinkti küllastumisega. Samuti võimaldab see kasutada ka koeri, kes ei ole eriti huvitatud võõrastest inimestest ning ei soovi nendega mängida ega suhelda, kuna pärast teatamist ei pea koer mängima võõra figurandiga, vaid saak jagatakse koerajuhiga. Väheneb ka koera vajadus preemia kätte saamiseks tungida liiga lähedale figuranti (figurandi häirimine), sest saak põgeneb alati figurandi juurest ära (figurant viskab palli maad pidi – põgenev jänku, mitte lind). Koer peab ainult seostama inimesele omase lõhna saagi kättesaamisega ning kõik muud inimestega seonduvad tunded jäävad teisejärgulisteks.

Sokipalliga premeerimisel on oluline saavutada ka koera jaoks õige tunneolek. Koer ei tohi mitte mingil juhul agressiivne olla, seetõttu on sokipalli rebimine ja tirimine rangelt keelatud. Alguses on tähtis, et terve trennigrupp toetab rõõmsa hääletooniga kiites, kui koer on saagi kätte saanud ja sellega uhkelt ringi käib. Mitte keegi ei puuduta sokipalli, aga kõik grupi liikmed on "üliõnnelikud" ja kiidavad koera tubli töö eest. Mõte on saada koer tegema tööd iseenda jaoks (jahipidamine). Koer peab saagiga

ringi käies ja seda kõigile näidates ning kiita saades tundma, et on saavutanud midagi väga väärtuslikku. Kui koer on piisavalt kaua mänginud, tuleb ta koos saagiga tagasi koerajuhile juurde, et seda temaga jagada. Nüüd vahetab koerajuht saagi väikse maiuspala vastu ja paneb sokipalli enda taskusse. Saagijagamise faas lüheneb koera koolitustaseme tõustes. Nende koerte puhul, keda selles laagris hakati sokipalliga premeerima, oli selgelt näha nende tugevnenud tahe ja rõõm tööd teha (hovawart, mitmeid erinevaid retriiverid, hollandi lambakoerad ja palju saksa lambakoeri).

Päris otsingul ei saavuta koer jahipidamises instinkti eesmärki (saak). Ülesannete vahelisel ajal harjutatakse ja kui koer õpetatakse saama preemia juhuslikult (mitte iga kord), otsib ta ka tõelistes situatsioonides sama innukalt kui hundid oma saaki. Kinniste peidukohtade juures arvasid meie koolitajad, et on isegi soovitatav kui koer püüab peidukohta sisse tungida, lõhnaallikale lähemale. See näitab, et koer töötab innukalt ja samas lihtsustab see tõelistel otsingutel kannatanute asukoha täpsustamist maavärina piirkonnas.

Koolitajad andsid ka palju häid nõuandeid just IPOR-i võistlusi silmas pidades. Nende meetodi abil koolitades ei tohi ka kuulekus- või osavusülesannetes lihtsalt "hea õnne peale välja minna". Koolitamise juures keskendutakse järeleandmatult koera juhitavusele. Eesmärk ei ole sõnakuulelikkusvõistlustele omane kuulekus, vaid testid peavad näitama, et koer on vajadusel juhitud. Kuulekuses ei kasutatud preemiana sokipalli, sest siis nõutakse tihedamat kontakti koerajuhiga. Nagu koolitajad rääkisid, on IPOR-i võistlustest edukalt osavõtavad koerad sobivad ka tõelistes situatsioonides päästekoertena ka-sutamiseks. Arusaamine, et koerajuhile hästi kuuletuv koer ei sobi päästesse, kuna ta pole päris otsingu jaoks piisavalt iseseisev, on kõigest linnalegend.

Laagris olid esindatud mitmed erinevad koeratõud, mistõttu joonistusid ka selgelt välja erinevused nende tõugude koolitatavuses, eriti premeerimisviiside vahel. Hollandi koolitajad on oma kogemuste põhjal veendunud, et toiduga premeerimisel ei ole koeraga head tulemust võimalik saavutada. Seega koolitati päris viimasel päeval ainult sokipalli või mingi muu mänguasjaga töötavaid koeri.

*See artikkel on lühendatud väljaanne Soome Teenistukoerte Liidu ajakirjas 6/2007 ilmunust **Anna-Mari Matikainen** artiklist ning vastavalt artikli autori soovidele täiendatud.*